

Herinrichting Laakkades fase 3

Aanvullend fauna onderzoek

Waterschap Vallei & Eem
augustus 2010
definitief

Herinrichting Laakkades fase 3

Aanvullend fauna onderzoek

dossier :
registratienummer : C9644
versie : 1.2

Waterschap Vallei & Eem
augustus 2010
definitief

INHOUD

BLAD

1	INLEIDING	2
2	METHODE VELDINVENTARISATIES	3
2.1	Rugstreepad	3
2.2	Platte schijfhoren	3
2.3	Gestreepte waterroofkever	4
3	AANGETROFFEN NATUURWAARDEN	5
3.1	Gebiedsbeschrijving	5
3.2	Flora	5
3.3	Slakken	5
3.4	Waterroofkevers	6
3.5	Amfibieën	6
3.6	Vissen	6
3.7	Zoogdieren	6
3.8	Vogels	7
4	CONCLUSIE	8
5	LITERATUUR	9
6	COLOFON	10

1 INLEIDING

De kades van de Laak worden verstevigd. Een deel van de kades is reeds in fase 1 en 2 verstevigd, nu is fase 3 aan de beurt waarbij de kades zullen worden verstevigd zoals is aangegeven in figuur 1.

Om te voldoen aan natuurwetgeving is voor de eerste twee fases reeds veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van onder de Flora- en faunawet beschermde soorten (DHV, 2007; Van der Goes en Groot, 2008; DHV, 2009). Dit veldonderzoek is voor veel soortgroepen volledig en actueel. Onderzoek naar de rugstreepad, de platte schijfhoen en de gestreepte waterroofkever was onvolledig of ontbrak en is daarom alsnog uitgevoerd. In dit rapport volgen de resultaten van het veldonderzoek.

Figuur 1: Plangebied. In rood zijn de boezems aangegeven die verstevigd gaan worden in het kader van de Herinrichting Laakkade – Fase 3 (Tussen Bunschoterweg en Vathorst). Het N2000 gebied Arkemheen (in geel) ligt ten noorden van de Bunschoterweg terwijl het plangebied van de werkzaamheden ten zuiden van de Bunschoterweg ligt.

2 METHODE VELDINVENTARISATIES

Hieronder staat de methode die is gebruikt bij de inventarisatie van rugstreeppad, platte schijfhoren en gestreepte waterroofkever. De methodes zijn overeenkomstig de richtlijnen van de RAVON, stichting ANEMOON en Stichting European Invertebrate Survey – Nederland. Tijdens de inventarisaties is tevens gelet op de aanwezigheid van andere amfibieën, slakken, vissen, waterplanten, vogels, vleermuizen en zoogdieren.

2.1 Rugstreeppad

Het voorkomen van de rugstreeppad is visueel en auditief geïnventariseerd. Veldbezoeken zijn gepland op warme avonden die ideaal zijn voor de voortplanting van de rugstreeppad, waarbij deze een zeer herkenbaar geluid maakt. Tijdens de avonden is bemonsterd met behulp van een grofmazig RAVONnet, hierbij is tevens gelet op de aanwezigheid de gestreepte waterroofkever.

De inventarisatiedata waren:

- 3 juni 2010, ca. 21° C, heldere lucht;
- 24 juni 2010, ca. 23° C, heldere lucht;
- 22 juli 2010, ca. 25° C, heldere lucht.

Tijdens het laatste veldbezoek is ook het onderzoek naar de platte schijfhoren gedaan.

2.2 Platte schijfhoren

De methode voor het veldonderzoek naar de platte schijfhoren is ontleend aan een rapport van stichting ANEMOON (Stichting ANEMOON, 2007). Stichting ANEMOON is het kennisinstituut in Nederland van onder andere zoetwaterslakken, zoals de platte schijfhoren. Samengevat is de volgende methode gehanteerd:

- Er zijn op 5 kansrijke locaties (de meest heldere gedeelten van de Laak met een mooie onderwatervegetatie) bemonsteringen uitgevoerd
- Het schepnet is met een krachtige beweging door de onderwatervegetatie gehaald en indien aanwezig door de in het water uitstekende wortels van de oeervervegetatie.
- Er zijn bewegingen van circa twee meter heen, én weer terug gemaakt, waarbij het net bij de terugkeer werd gekeerd en tegen de teweeggebrachte stroom ingebracht. Er is voor gezorgd zo min mogelijk bodemmateriaal in het net te laten komen.
- De inhoud van het net is in de emmer gedeponeerd. Vervolgens zijn de planten en het water in de emmer krachtig geroerd, zodat de eventueel aanwezige slakjes los kwamen.
- De onderwaterplanten zijn uit de emmer gehaald en krachtig uitgeschud boven deze emmer. Vervolgens is grondig met het blote oog gecontroleerd of er geen slakjes meer tussen de waterplanten zaten. Was dit wel het geval, dan werden de waterplanten terug in de emmer gebracht en werden deze zowel boven- als onder water nog verder uitgeschud. Dit is herhaald tot er zich geen slakjes meer in de planten bevonden.
- De inhoud van de emmer werd over de zeef gegoten die op de tweede emmer lag en alle schijfhorens (alle soorten!) werden eruit gepikt en overgebracht in een potje.
- De potjes met de verzamelde schijfhorens werden meegenomen en gedetermineerd met behulp van een binoculair of er Platte schijfhorens in het monster aanwezig waren. Voor deze stap is de determinatiekaart van Stichting ANEMOON gebruikt.

Het onderzoek naar de platte schijfhoren is op 22juli verricht.

2.3 Gestreepte waterroofkever

Het onderzoek naar de gestreepte waterroofkever is uitgevoerd conform de methodiek zoals beschreven in het rapport van Cuppen (Cuppen, 2005). De methode is als volgt:

Bij de bemonstering werd gewerkt met een standaard macrofaunanet (breedte 30 cm; maaswijdte 0,5 mm) en een grofmazig RAVONnet waarmee over de bodem en door de vegetatie werd geschept. De inhoud van het net werd gelegeerd in een bak. De bak is onderzocht op de aanwezigheid van de gestreepte waterroofkever.

Naast bemonsteringen is op het hele traject extensief gezocht, waarbij alleen op aanwezigheid is gelet (dit is bij alle drie de bezoeken gedaan). Bij aanwezigheid werd overgegaan op intensieve bemonstering. Bemonstering vond plaats op locaties waarvan bekend is dat gestreepte waterroofkevers er voorkomen zoals in kleine inhammen in vaarten, waar de bovenwatervegetatie iets beter is ontwikkeld, evenals op kopeinden van sloten, waarvan bekend is dat dit plekken zijn waar de gestreepte waterroofkever er voorkomt (de zogenaamde rommelhoekjes).

3 AANGETROFFEN NATUURWAARDEN

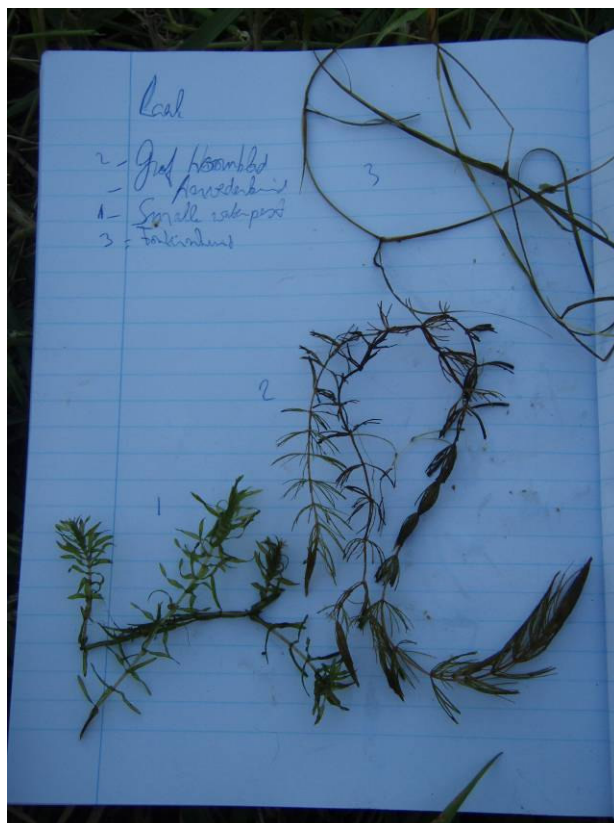
De resultaten worden per soortgroep besproken.

3.1 Gebiedsbeschrijving

In de Laak is sprake van matig helder, licht stromend water, de bodem is hard, er lijkt recent te zijn gebaggerd. De parallelsloten zijn troebel, zeer ondiep en de bodem bestaat uit een dikke laag zwarte bagger. Aangezien de sloten grenzen aan intensief landbouwgebied, zal het water zeer voedselrijk zijn.

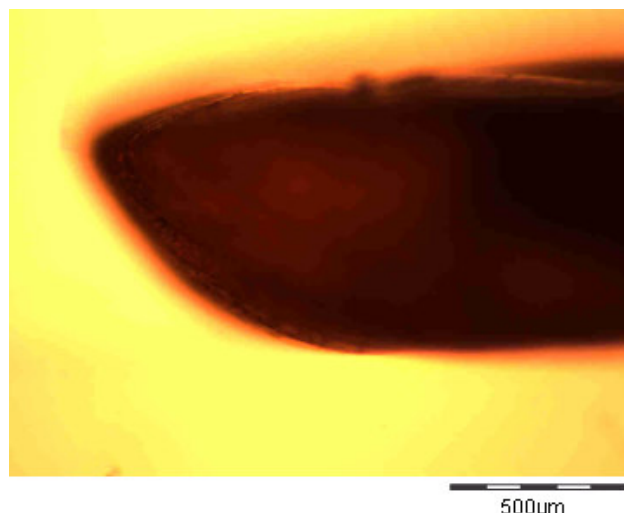
3.2 Flora

In de Laak is nauwelijks sprake van ontwikkeling van watervegetatie, in een parallelsloot is dit in geringe mate ontwikkeld in de vorm van FLAB (floating alga beds). De watervegetatie bestond onder andere uit smalle waterpest, grof hoornblad, fonteinkruid (alle drie van onder naar boven weergegeven in figuur 2) en aarvederkruid.

3.3 Slakken

Aangezien er in de Laak weinig vegetatie is, is hier ook weinig habitat voor de platte schijfhoren. De parallelsloten zijn ongeschikt als habitat voor de platte schijfhoren. In de genomen monsters zijn wel poelslakken en enkele andere soorten schijfhorens aangetroffen, zoals de posthorenslak, de gewone schijfhoren en de draaikolkschijfhoren. In figuur 3 is een microscopische foto gemaakt van de zijkant van een draaikolkschijfhoren, zoals aangetroffen in de Laak, waarop de kiel te herkennen is. De kiel van de draaikolkschijfhoren ligt bovenaan, terwijl de kiel van de platte schijfhoren in het midden ligt, dit is overigens slechts één van de determinatiecriteria zoals opgenomen in de determineerkaart voor schijfhorens en zoetwaterslakken. De platte schijfhoren is niet aangetroffen.

Figuur 3: draaikolkschijfhoren. Een microscopische opname van de zijkant genomen.

3.4 Waterroofkevers

Er zijn bij de inventarisaties geen waterroofkevers aangetroffen. De parallelsloten zijn hiervoor ook niet geschikt vanwege de eutrofe waterkwaliteit. De Laak is vanwege de geringe ontwikkeling van vegetatie ook minder geschikt.

3.5 Amfibieën

Bij de inventarisatie op 3 juni zijn in de Laak en de parallelsloten middelste groene kikkers en kikkervisjes daarvan aangetroffen. Bij het bemonsteren was de algemene indruk dat het slootleven in geringe mate is ontwikkeld.

Figuur 4: kikkervisje van groene kikker.

3.6 Vissen

In de Laak en de parallelsloten zijn tiendoornige stekelbaarsjes aangetroffen. De Laak wordt ook gebruikt als trekroute door karpers (waargenomen op 3 juni 2010).

3.7 Zoogdieren

In aangrenzende weilanden is een haas waargenomen. Het aantal vleermuizen was zeer gering. Verspreid over het traject werden 1 ruige dwergvleermuis, 1 gewone dwergvleermuis, 1 laatvlieger en 1 rosse vleermuis aangetroffen.

3.8 Vogels

Tijdens de inventarisaties werden meerkoeten met jongen, knobbelzwaan (figuur 5, links), scholekster, graspieper (beide figuur 5 rechts), wilde eend, boerenzwaluw, oeverzwaluw, kievit, grutto, tureluur, zwarte kraai en huismus waargenomen.

Figuur 5: graspieper, scholeksters (beide linker figuur), knobbelzwanen (rechterfiguur) in de (omgeving van de) Laak. De graspieper zit op de eerste grashoop op ca. 40% van de linker zijkant.

4 CONCLUSIE

Er is bij de inventarisaties specifiek gelet op de aanwezigheid van rugstreeppad, platte schijfhoren en gestreepte waterroofkever. Deze soorten zijn echter niet aangetroffen. De rugstreeppad komt wel in de omgeving van het plangebied voor, zoals in de Eempolder. Indien ondiepe zanderige plassen ontstaan, wat niet ondenkbaar is bij de herinrichting van de Laakkade, bestaat de kans op kolonisatie door de rugstreeppad. Kolonisatie kan worden voorkomen door het plaatsen van amfibiewerende rasters. De platte schijfhoren en de gestreepte waterroofkever zijn niet aangetroffen tijdens de inventarisaties. Dit sluit aan bij het beeld dat deze soorten zeldzaam zijn in Nederland (www.minlnv.nederlandsesoorten.nl).

Vervolgstappen

Voor de soorten waarnaar dit onderzoek is verricht hoeft voorafgaand aan de werkzaamheden geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden gedaan. Wel moet worden voldaan aan andere bepalingen uit deze wet, zoals de zorgplicht. Uit voorafgaand onderzoek is gebleken dat de kleine modderkruiper aanwezig is in het plangebied. Voor deze soort zal dan ook ontheffing moeten worden aangevraagd. Ook grenst het plangebied aan het Natura 2000-gebied Arkemheen. In het kader van de werkzaamheden en de Natuurbeschermingswet 1998, is het raadzaam te overleggen met de Provincie Gelderland hoe hiermee om te gaan.

Het verdient de aanbeveling om eventuele voorschriften die volgen uit de ontheffing van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (inclusief zorgplicht) of eventuele voorwaarden die de Provincie Gelderland stelt, op te nemen in een ecologisch werkprotocol.

5 LITERATUUR

Cuppen, 2005. De gestreepte waterroofkever *Graphoderus Bilineatus* in Zuid-Holland.

DHV, 2007. Natuurtoets Laakkade

DHV, 2009. Kade verbetering Laak Fase 2

Stichting ANEMOON, 2007. Inhaalslag Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese habitatrichtlijn Resultaten van het inventarisatiejaar 2006

Van der Goes en Groot, 2008. Kade Laak Inventarisatie beschermde fauna

www.minlnv.nederlandsesoorten.nl

6 COLOFON

Opdrachtgever	: Waterschap Vallei & Eem
Project	: Herinrichting Laakkades fase 3
Dossier	:
Omvang rapport	: 10 pagina's
Auteur	: Joost Rink
Bijdrage	: Martine van Oostveen
Interne controle	: Ilco van Woersem
Projectleider	: Serban Schouten
Projectmanager	: George Peters
Datum	: 23 augustus 2010
Naam/Paraaf	: SPS

DHV B.V.

Water

Laan 1914 nr. 35

3818 EX Amersfoort

Postbus 1132

3800 BC Amersfoort

T (033) 468 20 00

F (033) 468 28 01

E info@dhv.com

www.dhv.nl

